YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

14 päivänä heinäkuuta 2005 *

Asiassa C-386/03,

jossa on kyse EY 226 artiklaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 12.9.2003,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään M. Huttunen ja M. Niejahr, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Saksan liittotasavalta, asiamiehinään W.-D. Plessing ja A. Tiemann,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans sekä tuomarit R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari), C. Gulmann, R. Schintgen ja J. Klučka,

julkisasiamies: P. Léger,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M.-F. Contet,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 17.2.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon asianosaisten esittämät huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 26.5.2005 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio vaatii kanteellaan yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Saksan liittotasavalta ei ole noudattanut pääsystä maahuolinnan markkinoille yhteisön lentoasemilla 15 päivänä lokakuuta 1996 annetun neuvoston direktiivin 96/67/EY (EYVL L 272, s. 36) mukaisia velvoitteitaan, koska se on lentoasemien maahuolintapalveluista 10.12.1997 annetun asetuksen (Verordnung über Bodenabfertigungsdienste auf Flugplätzen; BGBl. 1997 I, s. 2885; jäljempänä BADV) 8 §:n 2 momentin ja 9 §:n 3 momentin perusteella toteuttanut kyseisen direktiivin 16 ja 18 artiklan vastaisia toimenpiteitä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

2 Direktiivissä 96/67 säädetään yhteisön lentoasemien maahuolintamarkkinoiden vaiheittaista avaamista koskevasta järjestelmästä.

3 Mainitun direktiivin 16 artikla sisältää lentoaseman rakennelmien ja laitteiden käyttöä koskevat ja 18 artikla työntekijöiden ja ympäristön suojelua koskevat säännökset. Kyseisissä artikloissa säädetään seuraavaa:

16 artikla

"Lentoaseman rakennelmien ja laitteiden käyttö

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että maahuolintapalvelujen tarjoajilla ja omahuolintaa haluavilla käyttäjillä on mahdollisuus lentoasemien rakennelmien ja laitteiden käyttämiseen siinä määrin kuin heidän toimintansa harjoittaminen sitä edellyttää. Jos lentoaseman pitäjä tai tarvittaessa sitä valvova julkinen viranomainen tai muu yhteisö asettaa edellytyksiä kyseiselle käyttöoikeudelle, näiden edellytysten on oltava asianmukaisia, puolueettomia, avoimia ja syrjimättömiä.

2. Lentoasemien maahuolintaan varatut tilat on jaettava maahuolintapalvelujen tarjoajien ja omahuolintaan oikeutettujen käyttäjien kesken, mukaan lukien markkinoille tulijat, heidän oikeuksiensa käyttämisen edellyttämässä määrin sekä tosiasiallisen ja tasapuolisen kilpailun mahdollistamiseksi asianmukaisten, puolueettomien, avoimien ja syrjimättömien sääntöjen sekä perusteiden mukaisesti.

3. Jos lentoaseman rakennelmien ja laitteiden käytöstä peritään maksu, maksu on määriteltävä asianmukaisin, puolueettomin, avoimin ja syrjimättömin perustein.

— —

18 artikla

Työntekijöiden ja ympäristön suojelu

Jäsenvaltiot voivat toteuttaa työntekijöiden oikeuksien ja ympäristönsuojelun turvaamisen edellyttämiä toimenpiteitä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän direktiivin säännösten soveltamista ja yhteisön oikeuden muiden määräysten noudattamista."

4 Työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 12 päivänä maaliskuuta 2001 annetulla neuvoston direktiivillä

2001/23/EY (EYVL L 82, s. 16) kodifioidaan 14.2.1977 annettu neuvoston direktiivi 77/187/ETY (EYVL L 61, s. 26), sellaisena kuin tämä direktiivi on muutettuna 29.6.1998 annetulla neuvoston direktiivillä 98/50/EY (EYVL L 201, s. 88).

Kansallinen lainsäädäntö

Direktiivi 96/67 saatettiin osaksi Saksan oikeutta pääasiallisesti lentoasemien maahuolintapalveluista 11.11.1997 annetulla lailla (Gesetz über Bodenabfertigungsdienste auf Flughäfen; BGBl. 1997 I, s. 2694) ja BADV:llä. Viimeksi mainitun asetuksen 8 ja 9 §:ssä säädetään seuraavaa:

"8 §

1) Maahuolintapalvelujen tarjoajat ja omahuolintaa harjoittavat käyttäjät täyttävät 'maahuolintapalvelujen tarjoamista koskevat ehdot' — — . Tämän asetuksen 3 §:n 2–5 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa nämä ehdot määrätään tarjouspyynnön ja 7 §:n mukaisesti tapahtuvan valintamenettelyn yhteydessä.

2) Lentoaseman pitäjä voi vaatia palvelujen tarjoajalta tai omahuolintaa harjoittavalta käyttäjältä, että se ottaa palvelukseensa aiemman palvelujen tarjoajan työntekijöitä sille luovutettujen maahuolintapalvelujen mukaisessa suhteessa. Nämä työntekijät on valittava asianmukaisten edellytysten perusteella, erityisesti heidän harjoittamansa toiminnan mukaan. Tällöin sovelletaan 9 §:n 3 momentin kolmatta virkettä tämän estämättä siviililain 613 bis §:n soveltamista.

3) Sen lisäksi, mitä säädetään 1 ja 2 momentissa, ilmailualan viranomainen voi tehdä maahuolintapalvelujen tarjoamisen riippuvaiseksi tarjouseritelmän tai teknisten eritelmien noudattamisesta. Tämä tarjouseritelmä tai nämä tekniset eritelmät vahvistetaan etukäteen tapahtuneen käyttäjien komitean kuulemisen jälkeen.

4) Tämän pykälän 1–3 momentissa tarkoitetut ehdot, perusteet, tarjouseritelmä sekä tekniset eritelmät vahvistetaan ja niitä sovelletaan asianmukaisesti, puolueettomasti, avoimesti ja syrjimättömästi. Lentoaseman pitäjänä toimiva yritys ilmoittaa ne etukäteen.

9 §

1) Lentoaseman pitäjällä ja maahuolintapalvelujen tarjoajalla tai omahuolintaa harjoittavalla käyttäjällä on velvollisuus tehdä sopimus lentoaseman sekä lentoaseman rakennelmien ja laitteiden tarvittavan ja käytettävissä olevan osan käytöstä sekä lentoaseman pitäjälle tämän asetuksen nojalla maksettavasta palkkiosta ja niistä edellytyksistä, jotka maahuolintapalvelujen tarjoajan ja omahuolintaa harjoittavien käyttäjien on 8 §:n perusteella täytettävä.

2) Lentoaseman pitäjän on huolehdittava siitä, että tässä asetuksessa tarkoitettuja maahuolintapalvelujen tarjoajia ja omahuolintaa harjoittavia käyttäjiä ei aiheettomasti estetä käyttämästä lentoasemien rakennelmia ja laitteita siinä määrin kuin heidän toimintansa harjoittaminen sitä edellyttää. Jos lentoaseman pitäjä asettaa edellytyksiä kyseiselle käyttöoikeudelle, näiden edellytysten on oltava asianmukaisia, puolueettomia, avoimia ja syrjimättömiä.

3) Lentoaseman pitäjällä on oikeus vaatia maahuolintapalvelujen tarjoajilta ja omahuolintaa harjoittavilta käyttäjiltä maksu lentoaseman rakennelmien ja laitteiden käyttöoikeudesta, käyttöön asettamisesta ja käytöstä. Tämä maksu on käyttäjien muodostaman komitean annettua lausuntonsa määriteltävä asianmukaisin, puolueettomin, avoimin ja syrjimättömin perustein. Tätä maksua voidaan kaupallisen maksun tavoin käyttää muun muassa lentoaseman oman rahoituksen turvaamiseen. Tämän maksun määrästä päättäessään lentoaseman pitäjä voi asianmukaiseksi katsomaansa määrään saakka ottaa huomioon sellaiset välttämättömät kulut, jotka aiheutuvat siitä, että maahuolintapalvelujen tarjoajat ja omahuolintaa harjoittavat käyttäjät jatkavat maahuolintapalvelujen tarjoamista, ja erityisesti siitä, ettei työntekijöiden työsuhteita jatketa."

6 BADV:n 8 §:n 2 momentissa mainitussa Saksan siviililain (Bürgerliches Gesetzbuch) 613 bis §:ssä säädetään seuraavaa:

"1) Oikeudet ja velvollisuudet, jotka johtuvat liikkeen tai liikkeen osan luovutusta koskevan oikeustoimen tapahtumahetkellä olemassa olevista työsuhteista, siirtyvät tästä luovutuksesta johtuen luovutuksensaajalle. Kun näistä oikeuksista ja velvollisuuksista määrätään työehtosopimuksella tai yrityskohtaisella työehtosopimuksella, ne kuuluvat olennaisesti uuden työnantajan ja työntekijän väliseen työsuhteeseen eikä niitä voida muuttaa viimeksi mainitun vahingoksi ennen kuin vuosi on kulunut luovutushetkestä. Toista virkettä ei sovelleta silloin, kun uutta työnantajaa koskevista oikeuksista ja velvollisuuksista määrätään muussa työehtosopimuksessa tai muussa yrityskohtaisessa työehtosopimuksessa. Ennen toisessa virkkeessä tarkoitetun määräajan päättymistä oikeuksia ja velvollisuuksia voidaan muuttaa silloin, kun työehtosopimus tai yrityskohtainen työehtosopimus ei ole enää voimassa tai kun uuden työnantajan ja työntekijän välillä sovellettavaksi sovitun muun työehtosopimuksen yhteydessä keskinäiseen sopimukseen perustuva suoja puuttuu.

2) Entinen työnantaja ja uusi työnantaja ovat yhteisesti vastuussa 1 momentissa tarkoitetuista velvollisuuksista, mikäli nämä velvollisuudet ovat syntyneet ennen luovutushetkeä ja mikäli ne erääntyvät ennen kuin yksi vuosi on kulunut tästä

hetkestä. Mikäli nämä velvollisuudet erääntyvät luovutuksen jälkeen, entinen työnantaja on velvollinen vastaamaan ainoastaan suhteellisesti siitä velvollisuuksien osasta, joka vastaa luovutushetkestä kulunutta viitejaksoa.

— — "

Oikeudenkäyntiä edeltävä menettely

7 Komissio tutki saksalaisen lainsäädännön ja katsoi sen jälkeen, että direktiivin 96/67 16 ja 18 artiklaa ei ollut asianmukaisesti saatettu osaksi Saksan oikeutta. Se osoitti siten 28.2.2000 Saksan liittotasavallalle virallisen huomautuksen ja kehotti kyseistä jäsenvaltiota esittämään huomautuksensa.

8 Saksan liittotasavalta kiisti 16.5.2000 päivätyssä vastauksessaan väitetyn jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen.

9 Koska selitykset eivät vakuuttaneet komissiota, se osoitti kyseiselle jäsenvaltiolle 21.3.2002 perustellun lausunnon ja kehotti sitä toteuttamaan mainitun direktiivin noudattamisen edellyttämät toimenpiteet kahden kuukauden kuluessa kyseisen lausunnon tiedoksiantamisesta.

10 Koska komissio katsoi, että kyseiseen perusteltuun lausuntoon annettu vastaus ei ollut tyydyttävä, se nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen.

Kanne

Asianosaisten lausumat

11 Komissio toteaa, että jäsenvaltioiden direktiivin 96/67 18 artiklassa tunnustetun toimivallan nojalla toteuttamat toimenpiteet eivät voi olla vastoin saman direktiivin 6 ja 7 artiklassa tarkoitettua maahuolintapalvelujen markkinoita koskevaa vapaan pääsyn asteittaista toteutumista. Näin ollen kyseisen alan työehtojen sääntelemiseksi toteutetut kansalliset toimenpiteet eivät voi johtaa syrjintään maahuolintapalvelujen tarjoajien ja omahuolintaa harjoittavien käyttäjien välillä eikä niillä voida vääristää näiden välistä kilpailua.

12 Komissio katsoo, että kyseiset saksalaiset säännökset eivät täytä näitä vaatimuksia, koska niissä vahvistetaan ero yhtäältä lentoaseman pitäjän ja toisaalta muiden maahuolintapalvelujen tarjoajien ja omahuolintaa harjoittavien käyttäjien välillä, millä siten estetään viimeksi mainittujen pääsy markkinoille ja vääristetään kilpailua näiden eri toimijoiden ryhmien välillä. Lentoaseman pitäjällä on nimittäin oikeus siirtää kokonaisuudessaan tai ainakin osittain markkinoille saapuvien uusien toimijoiden maksettavaksi niitä työntekijöitä koskevat kustannukset, joita se ei voi enää palkata vapauttamista koskevaan menettelyyn liittyvän markkinaosuuksien menettämisen vuoksi.

13 Komissio väittää, että jäsenvaltioiden direktiivin 2001/23 täytäntöönpanemiseksi toteuttamat yleiset suojatoimenpiteet soveltuvat myös maahuolinta-alaan. Näin ollen, kun maahuolintamarkkinoiden avaaminen, sellaisena kuin siitä on säädetty direktiivissä 96/67, johtaa direktiivin 2001/23 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun liikkeen luovutukseen, oikeudet ja velvollisuudet, jotka aiheutuvat luovuttajalle sellaisesta työsopimuksesta tai työsuhteesta, joka oli olemassa kyseisellä luovutushetkellä, siirretään näin ollen luovutuksensaajalle.

14 Komissio korostaa, että BADV:n 8 §:n 2 momentissa ja 9 §:n 3 momentissa tarkoitetuilla toimenpiteillä on syrjivä vaikutus direktiivin 2001/23 soveltamisalan ulkopuolelle jäävissä tilanteissa yhtäältä lentoaseman pitäjän ja toisaalta muiden maahuolintapalvelujen tarjoajien ja omahuolintaa harjoittavien käyttäjien välillä maahuolintapalvelujen luovuttamisesta aiheutuvien sosiaalikustannusten osalta.

15 Komissio huomauttaa myös, että BADV:n 9 §:n 3 momentissa säädettyä mahdollisuutta siirtää tiettyjä sosiaalikustannuksia ei voida oikeuttaa direktiivin 96/67 16 artiklan 3 kohdan perusteella. Tällä viimeksi mainitulla säännöksellä tosin annetaan lentoaseman pitäjälle oikeus periä muilta maahuolintapalvelujen tarjoajilta ja omahuolintaa harjoittavilta käyttäjiltä maksu lentoaseman rakennelmien ja laitteiden käytöstä. Tämän maksun määrä on kuitenkin määrättävä asianmukaisten, puolueettomien, avointen ja syrjimättömien perusteiden mukaan.

16 Komissio väittää, että mainitussa säännöksessä ilmaistu käsite "lentoaseman rakennelmat ja laitteet" on ymmärrettävä lentoaseman infrastruktuuriin liittyvässä yhteydessä ja että perityn maksun määrä voi olla asianmukainen ja puolueeton ainoastaan, jos se perustuu lentoaseman pitäjän maksamiin kustannuksiin, sen takaamiseksi, että muilla maahuolintapalvelujen tarjoajilla ja omahuolintaa harjoittavilla käyttäjillä on mahdollisuus käyttää kyseistä infrastruktuuria. Näin ollen maksut, jotka lentoaseman pitäjän on maksettava sen vuoksi, ettei työntekijöiden työsuhteita jatketa, eivät ole sellaisia maksuja, jotka voidaan ottaa huomioon direktiivin 96/67 16 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun maksun vahvistamisessa.

17 Saksan hallitus toteaa, että kun BADV:n 8 §:n 2 momentissa otetaan käyttöön järjestelmä, joka perustuu lentoaseman pitäjän ja uuden toimijan välisiin neuvotteluihin, siinä perustetaan sellainen järjestely, jolla pyritään suojaamaan työsopimukset toiminnan luovutuksen yhteydessä, sikäli kuin se on mahdollista. Tämän järjestelmän mukaan uuden toimijan, joka haluaa toimittaa maahuolinta-

palveluita omaan tai kolmannen lukuun on työntekijöiden oikeuksien suojelemisen turvaamiseksi neuvoteltava lentoaseman pitäjän kanssa. Ainoastaan sillä edellytyksellä, että lentoaseman pitäjä vaatii, että sen ylimääräiseksi jäävien työntekijöiden työsuhteita jatketaan, ja uusi toimija kieltäytyy tästä jatkamisesta, lentoaseman pitäjällä on oikeus jakaa tästä aiheutuvat sosiaalikustannukset kaikkien kyseisillä markkinoilla toimivien palvelujen tarjoajien kesken.

18 Kyseinen hallitus katsoo, että BADV:n 8 §:n 2 momentin ja 9 §:n 3 momentin säännöksillä, kun niitä luetaan yhdessä, sekä niistä seuraavalla mahdollisuudella jakaa oikeudenmukaisesti maahuolintapalvelujen tarjoajien kesken ne sosiaalikustannukset, jotka johtuvat työntekijöiden irtisanomisista, perustetaan työntekijöiden suojelua koskevat säännökset, jotka pysyvät direktiivin 96/67 18 artiklassa säädetyissä rajoissa.

19 Kyseinen hallitus täsmentää, että mikäli maahuolintapalvelujen vapauttamisen yhteydessä toimintojen, työntekijöiden ja muiden lentoaseman pitäjälle kuuluvien elementtien luovutus uudelle toimijalle seuraavat yrityksen luovutusta, direktiivin 2001/23 säännökset saavat joka tapauksessa etusijan. Lisäksi niiden tilanteiden osalta, jotka eivät kuulu viimeksi mainitun direktiivin soveltamisalaan, BADV:n 8 §:n 2 momentti ja 9 §:n 3 momentti ovat suhteellisuusperiaatteen mukaisia, koska niillä pyritään luomaan oikeudenmukainen tasapaino työntekijöiden suojelun ja kyseisten palvelujen vapauttamista koskevan tavoitteen välillä.

20 Saksan hallitus ilmoittaa, että BADV:n 8 §:n 2 momenttiin sisältyy uuteen toimijaan ja lentoaseman pitäjään nähden ainoastaan yhteistoimintaa koskeva velvoite työntekijöiden työsuhteiden jatkamisen osalta. Kansallisessa lainsäädännössä säädetään ainoastaan toissijaisesti, että lentoaseman pitäjä voi suhteellisesti jakaa taloudellisten toimijoiden kesken sellaiset sosiaalikustannukset, jotka aiheutuvat

markkinoiden vapauttamisesta ja kieltäytymisestä jatkaa työntekijöiden työsuhteita, kunhan jakaminen tapahtuu asianmukaisten, puolueettomien, avointen ja syrjimättömien perusteiden pohjalta.

21 Lopuksi kyseisen hallituksen mukaan kansallinen lainsäädäntö ei ole ristiriidassa direktiivin 96/67 16 artiklan 3 kohdan kanssa, koska viimeksi mainitussa on kyse säännöksestä, jossa säädetään lentoaseman pitäjän oikeudesta vaatia maksu lentoaseman rakennelmien ja laitteiden käytöstä. BADV:n 9 §:n 3 momentti ei rajoitu lentoaseman rakennelmien ja laitteiden käyttöön, vaan sen pitäisi kannustaa uusia markkinoiden toimijoita neuvottelemaan lentoaseman pitäjän kanssa kyseisen toiminnan luovuttamista koskevista ehdoista työntekijöiden etujen suojaamiseksi.

22 Tältä osin kyseinen hallitus väittää, että kyseisillä saksalaisilla säännöksillä ei panna täytäntöön direktiivin 96/67 16 artiklan 3 kohtaa, vaan niiden perusta on saman direktiivin 18 artiklassa.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

Oikeudenkäynnin kohde

23 Aluksi on todettava, että nyt käsiteltävänä oleva kanne koskee kyseisten saksalaisten säännösten yhteensoveltuvuutta direktiivin 96/67 16 ja 18 artiklan kanssa ainoastaan sellaisissa tilanteissa, joista ei säädetä direktiivissä 2001/23. Nimittäin, kuten yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyistä argumenteista käy ilmi, asianosaiset ovat samaa mieltä yhtäältä siitä, että direktiivi 2001/23 soveltuu maahuolinta-alalla

toteutettaviin luovutustoimiin, ja toisaalta, että viimeksi mainitusta direktiivistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet toteutuvat täysin joka kerta, kun markkinoiden avaamista koskeva liiketoimi kyseisellä alalla johtaa saman direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun luovutukseen.

24 Kyseisten kansallisten säännösten osalta on myös selvää, että niiden soveltamisala on laajempi kuin direktiivin 2001/23 soveltamisala ja että ne koskevat jokaista tilannetta, jossa lentoaseman pitäjä luopuu jostakin toimialasta uuden taloudellisen toimijan hyväksi. Näin ollen on tärkeää ratkaista, ovatko BADV:n 8 §:n 2 momentti ja 9 §:n 3 momentti yhdenmukaisia direktiivin 96/67 16 ja 18 artiklan kanssa.

Työntekijöiden työsuhteiden jatkamista koskevaan velvollisuuteen perustuva väite

25 Komission väite koskee BADV:n 8 §:n 2 momenttia, jonka mukaan lentoaseman pitäjä voi vaatia palvelujen tarjoajalta tai omahuolintaa harjoittavalta käyttäjältä, että se ottaa palvelukseensa aiemman palvelujen tarjoajan työntekijöitä sille luovutettujen maahuolintapalvelujen mukaisessa suhteessa.

26 Tältä osin on huomautettava, että vaikka Saksan hallituksen väite, jonka mukaan kyseinen säännös ei sisällä ehdotonta velvollisuutta jatkaa työntekijöiden työsuhteita, osoittautuisi oikeaksi, kuitenkin on totta, että kaikissa tapauksissa, joissa maahuolintamarkkinat avataan uusille palvelujen tarjoajille tai käyttäjille, juuri kyseisen säännöksen olemassaolo mahdollistaa sen, että lentoasemien pitäjät Saksassa voivat harjoittaa tiettyä painostusta sellaisia yrityksiä tai käyttäjiä kohtaan, jotka haluavat päästä mainituille markkinoille, houkutellessaan näitä jatkamaan maahuolintapalveluita suorittavien työntekijöiden työsuhteita.

27 Tällainen säännös voi näin ollen tehdä uusien palvelujen tarjoajien tulon kyseiselle alalle taloudellisesti rasittavammaksi ja asettaa ne epäedullisempaan asemaan suhteessa sellaisiin yrityksiin, jotka ovat jo sijoittautuneet alalle.

28 Sen kysymyksen osalta, voivatko tällaiset säännökset olla oikeutettuja direktiivin 96/67 18 artiklan nojalla, on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että vaikka jäsenvaltioilla säilyy toimivalta taata maahuolintapalveluja tarjoavien yritysten henkilökunnan asianmukainen sosiaalinen suojelu, on myös totta, että kyseiseen toimivaltaan ei sisälly rajoittamatonta lainsäädäntövaltaa, ja sitä on käytettävä niin, ettei mainitun direktiivin tehokkaalle vaikutukselle ja sillä tavoitelluille päämäärille aiheudu haittaa (ks. asia C-460/02, komissio v. Italia, tuomio 9.12.2004, Kok. 2004, s. I-11547, 31 ja 32 kohta).

29 Kyseisten kansallisten säännösten osalta on todettava, että taloudellisen merkityksensä vuoksi niillä vaarannetaan lentoasemien infrastruktuurin järkevä käyttäminen sekä palveluista käyttäjille aiheutuvien kustannusten aleneminen, mikä siten vaarantaa maahuolintapalvelujen markkinoiden avaamisen ja direktiivin 96/67 tehokkaan vaikutuksen (ks. em. asia komissio v. Italia, tuomion 33 ja 34 kohta).

30 Näin ollen BADV:n 8 §:n 2 momentin ei voida katsoa olevan yhteensopiva jäsenvaltioille direktiivin 96/67 18 artiklan nojalla myönnetyn toimivallan kanssa.

31 Näistä päätelmistä seuraa, että työntekijöiden työsuhteiden jatkamista koskevaan velvollisuuteen perustuva väite on perusteltu.

Väite, joka koskee lentoaseman rakennelmien ja laitteiden käyttöoikeudesta, käyttöön asettamisesta ja käytöstä vaadittavaan maksuun liittyviä menettelytapoja

32 Komission väite koskee BADV:n 9 §:n 3 momenttia, jonka tavoitteena on määrätä niistä menettelytavoista, jotka liittyvät maksuun, jonka lentoaseman pitäjä voi vaatia maahuolintapalvelujen tarjoajilta ja omahuolintaa harjoittavilta käyttäjiltä lentoaseman rakennelmien ja laitteiden käyttöoikeudesta, käyttöön asettamisesta ja käytöstä.

33 On huomautettava, että kyseisellä säännöksellä luodaan oikeudellinen perusta, jonka mukaan lentoaseman pitäjä voi määrätä edellä tarkoitettujen taloudellisten toimijoiden maksettavaksi tietyn määrän taloudellisia rasitteita.

34 Siltä osin kuin kyse on maksun vaatimista koskevan oikeuden yhteensopivuudesta direktiivin 96/67 kanssa, on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että viittaus rakennelmiin ja laitteisiin koskee selvästi lentoaseman puolesta käyttöön annettuja rakennelmia ja laitteita (ks. asia C-363/01, Flughafen Hannover-Langenhagen, tuomio 16.10.2003, Kok. 2003, s. I-11893, 40 kohta).

35 Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi täsmentänyt, että lentoaseman pitäjän oikeus periä lupamaksua lentoaseman rakennelmien ja laitteiden käyttömaksun lisäksi ei ole pelkästään omiaan vaikeuttamaan pääsyä kyseessä oleville markkinoille, vaan se on sitä paitsi suoraan lentoyhtiöiden käyttökustannusten alentamistavoitteen vastaista ja johtaa joissain tapauksissa jopa käyttökustannusten kasvuun (ks. em. asia Flughafen Hannover-Langenhagen, tuomion 44 kohta).

36 Näistä päätelmistä seuraa, että kyseisen maksun määrän on muodostuttava sellaisesta vastikkeesta, joka vastaa täsmälleen lentoaseman rakennelmien ja laitteiden käyttöä ja joka on laskettava direktiivin 16 artiklan 3 kohdassa esitettyjen kriteerien mukaisesti ja siten, että huomioon otetaan lentoaseman pitäjän intressi tehdä voittoa (ks. em. asia Flughafen Hannover-Langenhagen, tuomion 62 kohta).

37 Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa kyseisissä kansallisissa säännöksissä kuitenkin säädetään, että osa maksusta voidaan osoittaa kattamaan kulut, jotka aiheutuvat siitä, ettei työntekijöiden työsuhteita jatketa maahuolintamarkkinoiden avaamisen yhteydessä.

38 Kuten julkisasiamies perustellusti esittää ratkaisuehdotuksensa 69 kohdassa, tämä seikka osoittaa, että Saksan oikeudessa näin säädetty mainittu maksu ei pysy niissä rajoissa, jotka yhteisön lainsäätäjä on sille asettanut määrätessään, että maksun on oltava yksinomaan vastiketta maahuolintapalvelujen tarjoajien ja omahuolintaa harjoittavien toimijoiden suorittamasta lentoaseman rakennelmien ja laitteiden käytöstä.

39 Nimittäin kulut, jotka aiheutuvat siitä, ettei työntekijöiden työsuhteita jatketa, eivät ole millään tavalla sidoksissa lentoaseman pitäjän toteuttamasta lentoaseman rakennelmien ja laitteiden käyttöön asettamisesta johtuviin kustannuksiin eikä niiden voida siten katsoa olevan direktiivin 96/67 16 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen perusteiden mukaisia.

40 Lisäksi sen Saksan hallituksen esittämän väitteen osalta, jonka mukaan BADV:n 9 §:n 3 momentilla ei pyritä panemaan täytäntöön direktiivin 16 artiklan 3 kohtaa vaan että se on kokonaisuudessaan yhdenmukainen viimeksi mainitun direktiivin 18 artiklan kanssa, on riittävää todeta, että mainitussa BADV:n pykälässä säädetään

lentoaseman rakennelmien ja laitteiden käyttöoikeutta, käyttöön asettamista ja käyttöä koskevasta maksusta, kun taas direktiivin 96/67 16 artiklan 3 kohta koskee erityisesti tapausta, jossa mainittujen rakennelmien ja laitteiden käytöstä peritään maksu. Näin ollen Saksan hallituksen esittämä väite on hylättävä.

41 Saksan hallituksen esittämän saman väitteen osalta on vielä lisättävä, kuten julkisasiamies perustellusti esittää ratkaisuehdotuksensa 50 ja 51 kohdassa, että taloudellisella rasitteella, jonka lentoaseman pitäjä voi maahuolintamarkkinoiden luovuttamisen yhteydessä määrätä uusille taloudellisille toimijoille sen vuoksi, ettei työntekijöiden työsuhteita jatketa, luodaan lentoaseman pitäjän hyväksi taloudellinen etu ja suojellaan sellaisia intressejä, joita ei mainita direktiivin 96/67 18 artiklassa esitettyjen intressien joukossa.

42 Direktiivin 96/67 16 artiklan rikkomiseen perustuva väite on siten myös perusteltu.

43 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että komission kannetta on kokonaisuudessaan pidettävä perusteltuna.

44 Näin ollen on todettava, että Saksan liittotasavalta ei ole noudattanut direktiivin 96/67 16 ja 18 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on lentoasemien maahuolintapalveluista annetun asetuksen 8 §:n 2 momentin ja 9 §:n 3 momentin perusteella toteuttanut mainitun direktiivin vastaisia toimenpiteitä.

Oikeudenkäyntikulut

45 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Saksan liittotasavallan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska tämä on hävinnyt asian, Saksan liittotasavalta on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Saksan liittotasavalta ei ole noudattanut pääsystä maahuolinnan markkinoille yhteisön lentoasemilla 15 päivänä lokakuuta 1996 annetun neuvoston direktiivin 96/67/EY 16 ja 18 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on lentoasemien maahuolintapalveluista 10.12.1997 annetun asetuksen (Verordnung über Bodenabfertigungsdienste auf Flugplätzen) 8 §:n 2 momentin ja 9 §:n 3 momentin perusteella toteuttanut mainitun direktiivin vastaisia toimenpiteitä.

2) Saksan liittotasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset